

Tarptautinių projektų patirtis ikimokyklinio ugdymo mokykloje

Skaitymo įgūdžių gerinimas

RŪTA BUDINAVIČIENĖ

Klaipėdos lopšelio-darželio „Volungėlė“ meninio ugdymo mokytoja, muzikos mokytoja ekspertė

RIMA RUPŠIENĖ

Klaipėdos lopšelio-darželio „Volungėlė“ priešmokyklinio ugdymo pedagogė, auklėtoja metodininkė

Ikimokyklinio ugdymo įstaigos gana retai laimi *Comenius* tarptautinių projektų konkursus. 2005 m. šalyje tokių buvo keturios, iš jų dvi – Klaipėdos lopšelis-darželis „Volungėlė“ ir Šiaulių rajono Kuršėnų lopšelis-darželis „Buratinas“ – laimėjo net po du skirtingus projektus.

Dalyvavimas įgyvendinant tarptautinius konkursus ikimokyklinėms įstaigoms sunkus pirmiausiai dėl to, kad susirašinėti ir bendrauti su partneriais tenka užsienio, tačiau dažniausiai ne rusų, kalba. Mokykloms tai daryti kur kas paprasčiau, nes jos turi anglų, vokiečių kalbų specialistų. Tačiau jei ikimokyklinio ugdymo įstaigoje dirba užsienio kalbą gerai mokantis pedagogas, konkursuose dalyvauti verta, nes tai padeda įgyti naujos patirties, pedagogus skatina prisiminti užsienio kalbų žinias, turtina bendravimo, pristatymų organizavimo, problemų sprendimo ir kt. įgūdžius, suteikia galimybę gavus subsidiją pakeičiauti po Europos šalis, susipažinti su kitų šalių švietimo sistemomis, mokymo metodais bei pasidalyti patirtimi. Galėtume paminėti tik vieną „minusą“ – tenka daug dirbti laisvalaikio.

Taigi 2005 m. Klaipėdos miesto lopšelyje-darželyje „Volungėlė“ pradėti įgyvendinti *Comenius 1.1.* mokyklinis projektas „Pažinti mane, pažinti tave“ ir *Comenius 1.3.* mokyklos tobulinimo projektas „Skaitymo įgūdžių gerinimas“. Tai pirmieji ikimokyklinės įstaigos laimėti tarptautiniai projektai Klaipėdoje. Norėtume paskatinti ir kitas ikimokyklines įstaigas aktyviau dalyvauti tokiuose konkursuose. Galbūt mūsų patirtis padės kitiems apsispręsti.

Tarptautinių *Comenius* projektų paskirtis

Mokyklinių ir mokyklos tobulinimo projektų tikslai skiriasi. *Comenius 1.1.* mokyklinių projektų tikslas – naujų mokymo ir mokymosi metodų diegimas skatinant skirtingų Europos šalių mokinių ir mokytojų bendradarbiavimą. Šis bendradarbiavimas suteikia galimybę supažindinti kitus su savo šalimi, kultūra, gyvenimo būdu, pažinti, suprasti bei išmokti toleruoti kitų šalių kultūrą. Projektinė veikla turi būti integruota į ugdymo programas ir planus.

Comenius 1.3. mokyklos tobulinimo projektų tikslas – gerinti moky-

klos valdymą ir mokymo metodus skatinant keitimąsi gerąja patirtimi tarp Europos mokyklų. Mokyklų tobulinimo projektai orientuoti į juose dalyvaujančias mokyklas ir jų, kaip švietimo įstaigų, poreikius. Pasitelkdamos skirtingą savo patirtį, komandos kuria naujus efektyvius būdus ir metodus savo poreikiams tenkinti bei siekia išspręsti kilusias problemas. Taigi jos turi galimybę patikrinti ir praktiškai pritaikyti efektyviausius organizacinius ir pedagoginius būdus bei metodus.

Galima rengti tarptautinius *Comenius 1* projektus metams ar net trejiems, tačiau konkursą subsidijai gauti reikia laimėti kiekvienais metais iš naujo. Daugiau informacijos projekto interneto svetainėje <http://www.socrates.lt>

Mokyklinio projekto „Pažinti mane, pažinti tave“ veikla pirmaisiais metais

Pusmetį laukėme konkurso rezultatų. Rudenį, sužinoję, kad laimėjome, pirmiausia nusprendėme suburti komandą. Vilniuje mums suteikė reikiamos informacijos apie projektą. Tada supratome, kad reikėtų daugiau sužinoti apie buhalte-

rinę apskaitą. Buvo numatyta, jog pirmisiais metais pedagogai, vaikai ir tėvai su projekto dalyviais iš kitų šalių keisis informacija apie liaudies pasakas, šventes, eilėraščius, įgis daugiau žinių apie Europos šalių kultūrą ir tradicijas, visų darbai bus fotografuojami, filmuojami, vaikai patys kurs knygas, kurias galės pamatyti projekto dalyviai, pedagogai gilins užsienio kalbos žinias. NAGRINĖJOME užduotis, suplanavome darbus, pasiskirstėme vaidmenis ir – tai labai svarbu – analizavome finansinę sutarties dalį.

Pagrindinė šio projekto pirmųjų metų tema – „Pasakų sekimo metodų įvairovė“. Projekte dalyvavo ikimokyklinės įstaigos iš Anglijos, Ispanijos, Vokietijos ir Lietuvos. Kuo mes galėtume sudominti kitų šalių pedagogus? Kokia jų patirtis įdomi mums?

Kiekviena projekto dalyvė anglų kalba supažindino kitas su pasirinktų dviejų ar daugiau pasakų sekimo būdais, be to, su Š. Pero pasakos „Pelenė“ interpretacija ir metodika. Mūsų įstaiga – su lietuvių pasakomis „Katinėlis ir gaidelis“, „Ožkelė, pusė lupta, pusė skusta“, „Lukošiuukas“, „Jonukas avinukas ir jo sesuo Elenytė“, „Meškos trobelė“ ir, kaip minėta, Š. Pero „Pelenė“ pateikimo vaikams metodais, veiklos žingsniais, nuotraukomis, filmuota medžiaga, kurioje matyti kūrybos procesas ir vaikų emocijos, jų kultūros apraiškos (veiklos „pėdsakai“).

Papasakosime apie pasakų kūrimo etapus įgyvendinant projektą.

1. Pažintis su gražiausiomis lietuvių pasakomis. Skaitant, pasakojant, atpasakojant pasirinktus tekstus, su vaikais kalbama apie pasaką, jos siužetą, struktūrą,

nuotaiką ir kt. Vaikai išsirenka mėgstamiausią pasaką.

2. Sukauptos informacijos gilinimas ir plėtojimas. Aptariami mažiau girdėti žodžiai, parodomi nepažįstamų daiktų paveikslėliai. Pasaką vaikai iliustruoja savarankiškai pasirinkę siužetines linijas (pvz., viena linija – „Bėga lapė, vis atsikudama žiūri, ar nesiveja jos tas baisus žvėris, kuris jos namelius užėmė. Ir sutinka mešką“). Iliustracijos peržiūrimos, dalijamasi įspūdžiais. Raites pažįstantys vaikai gali užrašyti pasakos pavadinimą, kopijuoti trumpą tekstą, veikėjų vardus, aprašyti savo piešinį ir pan.

3. Įgūdžių įtaigiai sekti pasaką formavimas. Pasaka atpasakojama pasiremiant piešiniais (pvz., kiekvienas vaikas pristato savo piešinį ir papasakoja, ką pavaizdavo, kokią pasakos dalį savo piešinyje iliustravo). Tada vaikų piešiniai susegami pasakos siužeto seka. Iš kartono ar batų dėžės padaromas „televizorius“, t. y. iškerpamas ekranas, šonuose padaroma po įpjovą ir pro jas traukiant juostą rodomi piešiniai tarsi filmas. Siužetas kartu su vaikais atpasakojamas iš eilės ar dalimis, prisimenami veikėjai, jų charakteriai.

Kitas būdas – paties pedagogo vaidybinės improvizacijos skaitant pasaką. Tai paskatina vaikus aktyviau klausytis, įsivaizduoti, suvokti. Pedagogas skaito įtaigiai, tarsi susitapatindamas su pasakos herojais.

Dar vienas būdas – pasaką sekti panaudojant aplinkos daiktus arba jų simbolinius pakaitalus.

4. Lėlių gaminimas. Ikimokyklinėje įstaigoje lėles vaidinimams dažniausiai gamina suaugusieji – pedagogai, tėvai. Pasakų veikėjai gaminami iš įvairių medžiagų: šiaudų, šluoton surištų žilvičio vy-

telių, apmegztų pirštinių ar kojinių, medžiagos skiaučių, standaus popieriaus (šešėlių teatrui) ir kt. Patsiems mažiausiems darželinukams ypač svarbu, kad viskas būtų ryškių spalvų. Vaidinant pasaką, stengiamasi naudoti vienos rūšies lėles (pvz., tik megzta, tik pirštines ir pan.), tinkamai pasirenkamos dekoracijos: pieštoms lėlėms – popierinės, megztoms – iš audinio, šiaudinės – iš šiaudų ar pintų vytelių, žilvičio šluotų lėlėms – iš natūralių daiktų ir pan. Jei lėlės margos, pasižymi detalių gausa, skirtos judinti, geriausia, kad dekoracijos būtų ramios, vienspalvės. Jei lėlės statiškesnės (pvz., ant pagaliukų, šiaudinės, skirtos šešėlių teatrui) ar vienspalvės, – dekoracijos gali būti sudėtingesnės, sudarytos iš daugiau detalių, kad būtų kurakis paganyti.

5. Pasakų vaidinimas. Pasaka vaidinama pasirenkant veikėjus. Balso intonacija, judesiu vaikai bando atkurti pasakos siužetą, nuotaiką, veikėjų ypatybes ir t. t. Teatrinis žaidimas ir visa su juo susijusi vaikų veikla skatina kalbėti, bendrauti. Svarbu pasakas vaidinti žaidžiant, nes žaidimas suteikia galimybę kurti. Taip pamažu pradeda formuotis vaidybos gebėjimai, kaupiama sceninė patirtis. Pasaka suvaidinama draugams, vėliau ir tėvams. Šalia visada būna pasirengęs vaikams padėti pedagogas. Prieš pasirodymą jis gerai apgalvoja, kaip vaikai bus aprengti. Jei drabužiai žiūrovams bus matomi, turėtų būti ramių spalvų. Pasirodymai žiūrovams, vaikai įgyja naujos socialinio bendravimo patirties, pratinasi laisvai ir kūrybingai bendrauti, pajaučia šios veiklos teikiamą malonumą.

6. Pasakų kūrimas. Pasaka sekama keičiant siužetą, įtraukiant vis

naujus veikėjus, žaidžiant. Galbūt vaikams teko girdėti kitokią pasakos pabaigą ir jie nori ją papasakoti kitiems? O gal laimingą pabaigą jie sugalvos patys? Sekant galima „netyčia“ supainioti, sukeisti vietomis skirtingų pasakų herojus, keisti pasakos siužete minimą veiksmo vietą (pvz., vietoje miško – močiutės kiemas su jo gyventojais), pratęsti pasakos siužetą (pasamprotauti, kas nutiko herojams, kurie „laimingai gyveno“ arba kai jie netikėtai atsidūrė vaikų darželio kieme, kitoje pasakoje ir pan.). Šiame etape galima pritaikyti pasakos herojams dainą ar net sukurti dainos žodžius, melodiją. Galbūt mažieji, kurie dar nemoka skaityti, panorės imituoti skaitymą ir taip jiems būtų suteikta galimybė sukurti savo pasaką... Tegu vaikai kuria, fantazuoja ir vaidina.

Lietuvių pasaką „Katinėlis ir gaidelis“ keturmečiai pabandė vaidinti su pirštinių lėlėmis. Kitą pasaką su dainuojamaisiais intarpais „Ožkelė, pusė lupta, pusė skusta“ vaikai vaidino su lėlėmis, padarytomis iš šluotų. Įvairiais būdais rišant medžio šakeles, buvo sukurti pasakos veikėjai gyvūnai – suformuojamos

1 nuotr.

ausys, snukis, galva, įtaisomas lėlės laikiklis. Ola tapo senovinė piesta (žr. 1 nuotr.).

Šiurpią, jau anksčiau vaikams įtrigusių pasaką „Lukošiukas“ vienos grupės penkiamečiai su auklėtoja nutarė suvaidinti už širmos su lėlėmis ant pagaliukų, išpjaustytomis iš kamštinės medžiagos ir nudažytomis akrilo dažais.

Pasakas „Jonukas avinukas ir jo sesuo Elenytė“ ir „Meškos trobelė“ vaikai vaidino pasitelkę į pagalbą šešėlių teatrą. Šios ir jau minėtos pasakos buvo vaidinamos tėveliams,

draugams, mokyklos bendruomenei per Rudens ir Advento vakarones (žr. 2, 3 nuotr.).

Vaikams labai patinka sekti pasakas šešėlių teatre. Kartu su pedagogu jie pasirenka pasaką, gamina lėles. Šešėlių teatras ypač tinka vaikams, kurie jaučia baimę sekdami publikai. Paprastai jie mieliau vaidina su lėlėmis patys stovėdami už širmos. O drąsesni, aktyvesni ir nejaučiantys baimės vaikai įgarsina.

Rengdamiesi šešėlių teatrui, turėtume pagalvoti, ar reikės užtamsinti kambarį (pvz., nuleisti žaliuzes, užtraukti audinį ir pan.). Patogiausia vaidinti, kai už lango tamsu. Ekranas gaminamas iš 0,5–1 m pločio ir 1–1,3 m ilgio balto audeklo, kuriuo standžiai apraukiama rėmas, bet gali būti pritaikytas koks nors langelis arba būti panaudotas ekrano stovas. Reikia nešiojamo šviestuvo arba diaprojektoriaus (ypač tiktų grafoprojektorius, nes jo šviesos srautą galima reguliuoti). Patartina paieškoti ekrano efektų (pvz., ant stiklinio grafoprojektoriaus ekrano uždėti permatomą, spalvotą, skaidrią plėvelę, suglamžytą pergamentinį popierių, iš popieriaus iškirptą peizažą, storo popieriaus lapą su iškirptais

2 nuotr.

3 nuotr.

langais ir, jei reikia, juos keisti sekant pasaką). Apšvietimo priemonių laidai lipnia juosta pritvirtinami prie grindų, kad vaikai neužkliūtų.

Pasirenkama pasaka (pvz., „Sigutė“, „Lino mūka“, „Dangus griūva“, „Vištytė ir gaidelis“, „PAGRANDUKAS“, „Ožkelė, pusė lupta, pusė ne“) ir iš standaus popieriaus gaminamos lėlės, dekoracijos. Iš karto iškerpami (išpjaujami) veikėjai. Dalies veikėjų kojos, rankos, sparnai, uodega gali būti judinamos. Jos iškerpamos atskirai ir tvirtinamos specialiais smeigtukais ar iš dviejų pusių prisiūtomis sagutėmis.

Prie blogosios iškarpu pusės (ją matys atlikėjai) lipnia juosta prilipdomi laikikliai (pvz., lanksti viela, mediniai „iešmeliai“, kiniškos medinės lazdelės, sulūžusio skėčio strypeliai), prilipinamos spalvoto šilko atraižų detalės (akys, kasos, širdis, gėlės, lapai, ugnis, langinės). Prie prisiūtų veikėjų galūnių prilipdomas atskiras laikiklis.

Kai kuriuos veikėjus, ypač „bloguosius“ personažus (velnią, baubą, vilką), geriau daryti ne iš popieriaus, o iš medžiagos skiautės, pritvirtintos prie pagaliuko ar delno.

Dekoracijos kuriamos iš popieriaus, medžiagos ar spalvoto skaidraus po-

pieriaus. Gali būti ir išdžiovinėtų gėlių. Gražiai atrodo kraujažolės žiedai (pvz., tinka snaigėms vaizduoti). Jie prilipinami prie ekrano blogosios pusės. Vaidinimui pasirengta.

Prasideda pasakos vaidinimo ir įgarsinimo etapas. Vaikai eksperimentuoja įvairiais daiktais ir jų šėšeliais, klausosi pasakos ir mokosi ją sekti savais žodžiais, valdyti lėles, veikėjų kalbos – jiems būdingų pasakymų, formų ir pan. Dažniausiai artistai už širmos vaidina tylėdami, o pasakotojai atsisėda šonu į žiūrovus ir ekraną. Žiūrovai irgi gali atlikti vaidmenį – būti pasakos personažų įgarsintojai.

Š. Pero pasakos „Pelenė“ skaitymo metodika

1. Supažindinimas su pasaka.

Priemonės: knyga.

Pasakos skaitymas. Pedagogui skaitant pirmą kartą, vaikai tik klausosi. Skaitant antrą kartą, žiūrinėja pasakos iliustracijas, kartu su pedagogu aptaria, ar ši pasaka girdėta, kur girdėta, kas ją skaitė, sekė ir pan. Tada diskutuojama apie pasakos įvykius, personažus, jų būdo bruožus, paaiškinami rečiau vartojami žodžiai.

2. Pasakos piešimas (ilustravimas).

Priemonės: dažai (guašas), teptukai, popierius (geriausia – tapetai).

Kiekvienas vaikas pasirenka jam didžiausią išpūdį palikusį pasakos epizodą ir nupiešia. Atlikęs užduotį, draugams papasakoja, ką nupiešė, kodėl pasirinko kaip tik šį epizodą, personažą ir t. t. Jei nori, užrašo pasakų veikėjų vardus (žr. 4 nuotr.).

3. Pasakos inscenizacija.

Priemonės: skraistės, apsiaustai, karūnos, suknelės, burtų lazdelė, šluota, bateliai.

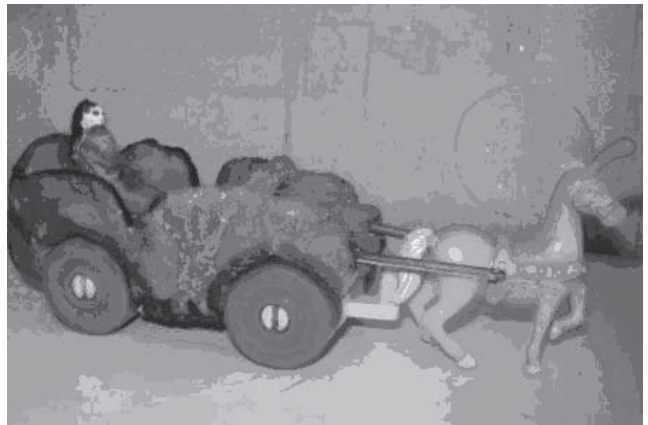
Pagalbinė priemonė – muzika.

Vaikai pasirenka vaidmenį ir tinkamus drabužius, daiktus iš grupės ar namų aplinkos. Pasakos žodžiais pedagogas nusako aplinkybes, kuriomis mažieji turės vaidinti. Vaikai laisvai inscenizuoja pasaką, patys kuria dialogus, siužetą, eigą. Pasaka vaidinama dalimis. Pedagogas nesistengia patarinėti, kaip vaidinti, nes tai varžytų ir slopintų vaikų kūrybinę raišką, nestabdo, jei vaikai nutolsta nuo pasakos siužeto, savaip jį perkuria. Pasakos princo pokylio scena inscenizuojama pasitelkus muziką.

4. Bendradarbiavimas su tėvais.

4 nuotr.

5 nuotr.

Grupės skelbimų lentoje iškabinamas kvietimas dalyvauti karietų parodoje. Tėveliams pasiūloma per savaitgalį kartu su vaikais sukonstruoti karietą Pelenei. Karietos eksponuojamos parodoje, kad visi galėtų pasigėrėti įdomiais darbais (žr. 5 nuotr.).

Kolegos iš Usingeno (Vokietija) supažindino su brolių Grimų pasakos „Brėmeno muzikantai“ lėlių kūrimo etapais ir vaidyba.

Lėlės (asilas, šuo, gaidys ir katinas) gaminamos iš balionų. Pirmiausia pripučiami skirtingo dydžio balionai, aplipdomi kleisteryje (iš krakmolo, PVA klijų ar miltų) suvilgtais, išmirkytais laikraščiais ir baltu popieriumi (pajė-mašė technika). Darbams išdžiūvus, prilipdomos popierinės detalės (akys, kojos, uodega ir pan.), viskas nuspalvinama. Prie galvos ir uodegos siūlais pritvirtinami laikikliai. Vaidinimo dekoracijos dažais nutapomos ant langų.

Gerai žinoma pasaka „Trys paršiukai“ pedagogams iš Aracenos (Ispanija) padėjo plėtoti vaikų pažinimo kompetenciją. Išklausus pasaką, vaikams buvo pasiūlyta nuspalvinti iliustracijas, kurios buvo nukopijuotos iš spalvinimo knygelės, ir užpildyti du lapus: vienoje lapo pusėje užrašyti nupiešto gyvūno (vilko, paršelio) pavadinimą, o kitoje – perskaityti klausimą ir pažymėti atsakymo variantą (pasirinkti iš kelių užrašytų ar nupieštų), pavyzdžiui: „Gyvūno kūną dengia...“ (kailis, plunksna, oda, žvynai); „Jis gyvena...“, „Jis minta...“, „Jo pėdsakai yra“ ir t. t.

Kita ispanų vaikų piešta pasaka „Gaidelis Giedorėlis“ buvo pateikta dar įvairiau. Piešiniai traukiami po vieną iš kartono dėžutės pro specialią išpjovą (kaip žaidžiant žaidimą „Televizorius“). Pirmiausia iš stan-

daus popieriaus lapų iškerpamas garvežys, tada vagonai ir viskas sujungiama. Paskui išpjaunami langeliai, kuriuos galima atidaryti, ir juose įklijuojami vaikų miniatiūriniai piešiniai. Tai, ką pavaizduoja savo piešiniuose, vaikai aprašo (kaip sugeba), o pedagogai viską susega (įriša) atsižvelgdami į veiksmo seką.

Kolegos iš Headingtono (Anglija) visus supažindino su pasakos „Trys ožiukai“ sekimo vaikams metodu, kurio esmė yra tokia: pasekus pasaką ir vaikams išmokus būdinguosius teksto pasikartojimus (pvz., veikėjo nuolat kartojamą tekstą, dainelę, kreipinį), žaidžiama su lėlėmis-marionetėmis.

Mokyklos tobulinimo projekto „Skaitymo įgūdžių gerinimas“ veikla pirmaisiais metais

Pagrindinis projekto „Skaitymo įgūdžių gerinimas“ tikslas – padėti įveikti vaikams skaitymo problemas. Skaitymas yra svarbus vaikų ugdymo aspektas. Jei vaiko skaitymo ir rašymo pasiekimai neatitinka jo amžiaus tarpsniui būdingų reikalavimų, ateityje gali kilti mokymosi problemų. Kad taip neatsitiktų, mokytojai ir šeimos turėtų imtis tam tikrų veiksmų. Šią problemą sąlygoja daug priežasčių, ir ji gali būti išspręsta tik kasdieniu darbu mokykloje. Todėl, įgyvendinant šį projektą, buvo stengiamasi rasti kuo daugiau būdų, kurie padėtų ugdyti vaikų skaitymo ir rašymo įgūdžius.

Šio projekto dalyvės – mokyklos iš Škotijos, Maljorkos ir dvi mokyklos iš Turkijos. Pirmiausia ieškome bendrų visoms mokykloms problemų, numatėme uždavinius:

- Skatinti domėtis pasakomis, istorijomis, pasakojimais (motyvacija skaityti).

- Paraginti užrašyti girdėtas ar sukurtas istorijas simboliais, piešiniais ir t. t.

- Teikti edukacinę pagalbą tėvams, kad šie norėtų bendrai veikti, gebėtų pamokyti savo vaikus skaityti ir rašyti.

- Palaikyti tėvų, senelių norą kartu su vaikais kurti, skaityti pasakas.

- Siekti kokybiškos veiklos įveikiant projekto etapus.

- Projektinę veiklą integruoti į bendrą klasės (grupės), mokyklos veiklą.

Kiekviena mokykla veiklą numatė ir vykdė individualiai. Savo pasiekimais ir problemomis buvo galima dalytis koordinuojančios Maljorkos mokyklos sukurtame internetiniame forume. Iš karto tapo aišku, kad mūsų įstaiga, norėdama deramai dalyvauti įgyvendinant projektą, turės pasirūpinti papildomų techninių priemonių. Įstaiga įsigijo naujos programinės įrangos, skaitmeninę vaizdo kamerą, skaitmeninį fotoaparata, dokumentų įrišimo įtaisą ir kt. Teko išmokti dirbti programomis „PowerPoint“, „Picture Package“.

Mūsų įstaigos pedagogai ir kolegos iš Canakkale (Turkija) pirmiausia siekė išsiaiškinti, ar vaikų skaitymo įgūdžių kokybei turi įtakos tėvų pastangos juos sudominti šia veikla. Parengėme klausimyną tėvams. Rezultatai buvo panašūs abiejose mokyklose. Pateikiame mūsų pedagogų išvadas, padarytas remiantis anketiniais duomenimis:

1. *Vaiko domėjimasis skaitymu ir jo skaitymo pasiekimai bei šeimos narių pastangos sudominti vaiką šia veikla yra susiję.* Jei šeimos nariai labai stengiasi sudominti vaikus šia veikla, pasiekimai būna geresni.

2. *Pasakų skaitymas ar sekimas namuose turi įtakos vaiko skaitymo pasiekimams.* Anketiniai duomenys leidžia daryti tokią prielaidą – jei namuose vaikui pasakos sekamos rečiau nei kartą per mėnesį, vaikas skaitymu domisi mažiau.

3. *Šeimos, kurios retai skaito, seka savo vaikams pasakas, į prašymą nurodyti vieną ar kelias jo mėgstamiausias savo pasakas dažniausiai neatsakydavo.*

4. *Vis dėlto dar daugumas tėvų skaito pasakas savo vaikams.* 23 % respondentų pasakas seka, laisvai atpasakoja.

Pedagogai susiplanavo, kaip įgyvendins projektą. Iš pradžių supažindino tėvus su projekto tikslais, uždaviniais, numatyta veikla ir paskatino juos įsitraukti, kad būtų tobulinami vaikų skaitymo įgūdžiai. Kiekvienai šeimai pasiūlyta pasirinkti pasaką ir kartu su vaiku perskaityti, jį sudominti, kad šis norėtų knygą pavartyti, klausytųsi skaitymo. Vėliau sukurti pasirinktos pasakos knygelę su iliustracijomis ir užrašais, paskatinti vaikus domėtis rašytiniais tekstais, rašmenimis, ugdyti gebėjimą imituoti, komentuoti raštą ir jo elementus, skaityti, komentuoti iliustracijas.

Pasakos knygą pedagogai siūlė kurti taip: vaikas piešia, pasakoja pasirinktą pasaką, vyresni šeimos nariai rašo, siūlo kopijuoti. Tada viskas – ir vaikų piešiniai, užrašai, ir vyresniųjų šeimos narių užrašai, ir vaikų darbų kopijos – įrišama kaip knyga.

Mūsų įstaigos tėvai labai aktyviai įsitraukė į projektinę veiklą. Tai buvo didelis pasiekimas. Sulaukėme labai įvairių, skirtingomis techniskomis, skirtingais būdais sukurtų knygelėlių. Kiekvienas vaikas ne tik

džiaugėsi šeimos sukurta knygele, bet ir domėjosi kitų darbais. Darbų parodą apžiūrėjo mažesni vaikai ir jų tėvai.

Tačiau ne visi projekto dalyviai galėjo pasidžiaugti tokiais rezultatais. Pirmaisiais metais kitoms projekto dalyvėms tėvus įtraukti į projektinę veiklą sekėsi sunkiai tikriausiai dėl to, kad mokyklą lankančių vaikų tėvai mažiau nei ikimokyklinukų tėvai domisi vaikų skaitymo įgūdžių pasiekimais.

Šeimos siekė sudominti vaikus pasakomis skirtingai. Tai paaiškėjo po sukurtų knygelėlių pristatymo paprašius jų atsakyti į klausimą, kaip rinkosi pasaką, kokiais būdais ją pateikė vaikui (sekė, skaitė), kodėl vaikas išsirinko kaip tik tą pasaką, kaip šeima pasiskirstė darbus kurdamą knygelę ir kas buvo iniciatorius, ką darė vaikas, ką tėvai ir t. t. Štai Roko tėvų pasakojimas apie jų šeimos knygelės kūrimo procesą:

Rokas nemėgsta pasakų, nes jose nėra aktyvaus veiksmo. Jis nesidomio jomis ir niekada neprašo jų paskaityti. Kai auklėtoja pasakė, kad grupės vaikai dalyvaus projekte, kuriame reikės sekti pasakas, Rokas su tėčiu nuvažiavo į knygyną ir pats išsirinko pasaką „Katinėlis ir gaidelis“. Kuo ši knyga patraukė berniuko dėmesį, neišaiškavo: ji nebuvo nei spalvinga, nei kuo nors išsiskirianti.

Grįžus namo, buvo išjungti visi prietaisai, kurie galėtų trukdyti skaityti pasaką. Pasaka buvo perskaityta du kartus. Rokas atidžiai klausėsi. Tada berniukas nukopijavo knygos viršelį, piešė akvarele. Tėtis ant atskiro lapo užrašė knygos pavadinimą, garsiai ištarė kiekvieną raidę ir Rokas nukopijavo visus žodžius ant savo būsimos knygelės viršelio.

Likusią knygelės dalį Rokas kartu su tėčiu padarė per dieną. Todėl baigiant truputį pabodo. Tėtis vėl ant atskiro lapo rašė žodžius, garsiai ištarė kiekvieną raidę, o sūnus piešė iliustracijas ir kopijavo visus žodžius.

Dabar Rokas visiems savo draugams ir pažįstamiems pasakoja, kad kartu su tėčiu padarė knygelę. Atsinešęs į grupę, knygą dažnai varto ir rodo grupės draugams.

Taigi ugdat skaitymo įgūdžius buvo apręptos tokios vaikų veiklos sritys, kaip kalbėjimas, klausymas, rašymas, piešimas. Siekiant, kad skaitymas taptų integruota ugdymo proceso dalimi, ieškota būdų, kaip skaitymo įgūdžius tobulinti pasitelkus vaizdą, garsą, formą, judesį. Remdamiesi vaikų nauja patirtimi, t. y. gerai žinomomis pasakomis, numatėme, kaip šią patirtį integruoti į meninę, muzikinę, komunikacinę, pažintinę veiklą. Į projektą įsitraukė daugiau pedagogų. Beje, kiekviena projekto dalyvė mokykla siekė, kad aktyvesni būtų kuo daugiau mokyklos pedagogų. Pavyzdžiui, Maljorkos mokykloje dalyvavo visi jos pedagogai.

Įgyvendinant projektą, vaikams buvo sudarytos sąlygos savo išpūdžius, kaip kūrė knygeles, papasakoti grupės draugams, perskaityti sukurtą pasaką. Dar nemokantys skaityti vaikai knygelės siužetą galėjo atpasakoti pagal jų pačių nupieštus paveikslėlius arba pasikviesti tėvelius, kad padėtų. Vis dėlto daugumas stengėsi patys skaityti, reikšti mintis.

Kitame veiklos etape pasirinktas pasakas bandėme vaidinti. Įgyti gebėjimai puikiai pravertė šventiniuose renginiuose, kuriuose reikėjo improvizuoti vieniems ir padedamiems tėvų. Pedagogai turėjo

puikią galimybę stebėti, kaip projektas vyksta kitų šalių mokyklose. Canakkale (Turkija) ir Maljorkoje vaikai projekto dalyviams vaidino savo liaudies pasakas.

Dalyvaujantys projekte vaikai ne tik mokėsi skaityti, bet ir susipažino su kitų Europos šalių vaikais, jų tradicijomis, papročiais ir kt. – ieškojo žemėlapyje šalių, iš kur atvyks svečiai, rinko informaciją apie jas, piešė vėliavas. Vėliavas piešti nebuvo lengva: prireikė liniuotės, įvairių spalvų ir netgi lupos, kad įžiūrėtų smulkias detales. Tikrai buvo labai malonu nuvykus į kitą šalį pamatyti savo šalies atributikos, informacijos apie ją, pasisveikinimo užrašų ir kt.

Baigiamasis susitikimas vyko Maljorkoje. Projekte dalyvaujančių mokyklų atstovai supažindino su iliustruotomis savo šalies liaudies pasakomis, jas vaidino. Aptarta, kad to paties tikslo visos šalys siekė skirtingai. Tai lėmė mokyklų patirtis, švietimo sistemos, todėl tikrai buvo ko vieniems iš kitų pasimokyti.

Projekto dalyviai, ugdydami vaikų skaitymo įgūdžius, taikė įvairias meninės raiškos – vaidybos, dailės, muzikos – priemones. Susitikimuose buvo supažindinama su šių priemonių panaudojimo galimybėmis.

Pedagogai iš Škotijos pateikė įvairių mums nematytų vaikų nuo trejų iki dvylikos metų vaidybos formų ir būdų. Turkijos mokyklų projektinėje veikloje buvo daug folkloro elementų, jaučiama pagarba liaudies tradicijoms, papročiams.

Maljorkos mokykloje į projektinę veiklą buvo įtraukti, kaip minėta, visi įstaigos pedagogai, todėl pateikta labai daug projektinės medžiagos, tačiau, kita vertus, jiems labai sunkiai sekėsi į projektinę veiklą įtraukti tėvus.

Mūsų įstaigos vaikai visus nustebino dailės gebėjimais, todėl buvo susidomėta šios srities gebėjimų ugdymo galimybėmis. Bendravimas vaizdu savitai reiškiant savo jausmus, išgyvenimus, nuotaikas, sumanymus meno kalba, stiprino vaikų motyvaciją skaityti. Mūsų įstaigos ugdytiniai mokėsi skaityti gimtąja kalba, o kitų projekte dalyvavusių mokyklų mokiniai – antrąją – anglų – kalba. Visi pedagogai, organizuodami projektinę veiklą, laikėsi nuostatos, kad skaitymo įgūdžių ugdymas ir ugdymasis yra vientisas procesas, kuris turi būti integruotas į visą vaiko veiklą.

Vienas iš svarbiausių projekto darbo etapų – mokyklos bendruomenės supažindinimas su projekto vyksmu. Visos projekto dalyvės parėngė specialius standus, organizavo pokalbius su tėvais, vaikais, mokyklos vadovybe, projekto veiklą įrašė, demonstravo skaidres, nuotraukas. Svarbu ir tai, kad apie kitų dalyvių pasiūlytas liaudies pasakas sužinojo, jas skaitė ir jomis domėjosi visų projekte dalyvaujančių mokyklų pedagogai ir vaikai.

Pedagogų kelionių įspūdžiai

Dalyvių susitikimas ir priėmimas Lietuvoje mums buvo nauja patirtis. Reikėjo viską labai gerai apgalvoti – ir kultūrinę programą, ir technines priemones, ir kaip supažindinti su įstaiga, jos veikla, pagalvoti apie svečių laisvalaikį ir kt. Šis projektas mums padėjo formuoti naujus vadybos, komandinio darbo įgūdžius, suteikė galimybę mokytiis konstruktyviai spręsti kilusias problemas.

Vienas naujausių mūsų patyrimų – atsakomybės suvokimas ir su

ja susiję išgyvenimai. Didžiausias darbo krūvis ir atsakomybė teko projekto koordinatoriams. Jie buvo atsakingi už visą projekto veiklą, rezultatus ir finansus, į juos visais klausimais kreipėsi darbo grupės nariai, administracija ir kiti kolektyvo nariai. Jie subūrė darbo grupę, vadovavo projekto darbams, organizavo svečių sutikimą, būrė bendruomenę, planavo keliones, rengė ataskaitas. Darbo grupės nariai dalijosi pareigomis ir atsakomybe, ypač priimant svečius. Tačiau nelengva per vienerius metus suburti darnią ir atsidavusią projektui komandą. Daugiau dirbo tie, kurie svečiavosi kitų šalių mokyklose. Vis dar sunku įtikinti pedagogus, kad projektai skirti ne vien kelionėms.

Susitikimuose pedagogai iš visų šalių bendravo anglų kalba, tad nemokantys šios kalbos jautėsi kaip nepilnaverčiai žmonės. Džiugu, kad projektai paskatino mokytiis anglų kalbos ar gilinti žinias.

Svečiuodamiesi mūsų įstaigoje pedagogai iš kitų šalių užduodavo daug klausimų, pvz.: Kodėl Jūsų gatvėse dieną galima pamatyti tiek daug nieko neveikiančių mažamečių ir nepilnamečių vaikų neprižiūrimų suaugusiųjų? Kodėl mieste tiek daug vienodų daugiaaukščių namų ir kas juose gyvena? Kodėl Jūs ir kitose mokyklose dirba beveik vien tik moterys? Kiek Jūsų šalyje uždirba pedagogas? ir kt.

Projekto dalyviai lankėsi mūsų socialinių partnerių mokyklose: Klaipėdos lopšeliuose-darželiuose „Ažuoliukas“ ir „Puriena“, „Versmės“ vidurinėje mokykloje, stebėjo pedagogų atviras veiklas. Džiugu, kad susitikimas Lietuvoje svečiams patiko.

Didžiausią įspūdį lankantis užsienio šalių švietimo įstaigose mums

6 nuotr.

7 nuotr.

paliko tai, kad jos aptvertos aukšta tvora, vartai rakinami, o vaikų žaidimų aikštelės saugios (žr. 6, 7 nuotr.). Tai labai skiriasi nuo lietuviškų ikimokyklinių įstaigų kiemo, kuriame šeiminkauja mikrorajono paaugliai ir šunys, o lauko inventorių nekeistas nuo „caro bedančio laikų“. Ar jūs nenumanote, kas turėtų šią „bėdą pirkti“?..

Mes labai džiaugiamės susipažinę su kitų šalių pedagogais – aukštos kompetencijos ir profesionaliai savo darbą dirbančiais žmonėmis. Buvo me nustebinti ir sužavėti sutikimu ir dėmesiu, kurį parodė Maljorkos (Ispanija), Giresun (Turkija), Usingeno (Vokietija) miestų, apskričių vadovai.

Iš kelionių parsivežėme daug naujų idėjų, kaip tvarkyti įstaigos aplinką, apipavidalinti standus, vaikų darbus, kaip originaliai grupės lentoje pateikti informaciją apie vaikus, kokias priemones naudoti grupėje, sporto salėje, koridoriuose ir kt. Pavyzdžiui:

- Rengiantis išlydėti vaikus į mokyklą, aukštai, prie pat grupės lubų, kabinami įvairių spalvų balionai, pagaminti papjė-mašė technika ir pritvirtinti prie popierinių dėžučių – oro balionų krepšių. Šie krepšiai apklijuojami baliono „keleivių“, vaikų, kurie palieka darželį, nuotraukomis.

- Ryškaus plakato fone – baltos spalvos vaikų delnų atspaudai (apačioje kontūrai paryškunami juodai), panašūs į baltus balandžius. Pvz., nykštys primena paukščio galvą, mažylis – uodegą, o kiti pirštai – sparnus. Plakatą juosia balti pedagogo iškirpti paukščiai.

- Grupė papuošiama taip – ant sausos vynuogių krūmo šakos kabinamas popierinis dryžuotas bičių avilys, prie jo – bitės, pagamintos iš tualetinio popieriaus kartoninio ritinėlio, apsukto juodomis juostelėmis, prie kurio pritaisyti juodi popieriniai ūseliai ir viršuje prilipintas geltonas tampomo popieriaus kaspinėlis – sparnai.

- Įrengiamas „minkštasis“ kambarėlis – nedidelė patalpa, kurioje daug minkštų daiktų (pagalvės, žaislai, kamuoliai, kilimas, sienų puošimo elementai) ir pakabintas sportinis treniruoklis (iš minkštos didelės pagalvės padarytos sūpynės). Patalpa skirta „pasiausti“ judriems ir hiperaktyviems vaikams.

Dalyvavimas projekte – tai ir kelionės po šalį, ir neformalus bendravimas su kolegomis, ir tradicinių patiekalų ragavimas, ir šventiniai vaikų pasirodymai. Šių edukacinių kelionių privalumas – galimybė susipažinti su tikru, o ne parodomuoju, skirtu turistams šalies gyvenimu.

Socrates fondas suteikia galimybę mažai uždirbančiam mūsų šalies pedagogui pakeliauti po įvairias Europos šalis subsidijuodamas kelionės ir pragyvenimo išlaidas. Kviečiame visus Lietuvos ikimokyklinių įstaigų pedagogus naudotis šia nuostabia galimybe.